

Tomasz Chachulski

Zofia Sinko (1919-2006)

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 41, 133-136

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tomasz Chachulski

ZOFIA SINKO
1919–2006

Urodziła się 2 kwietnia 1919 roku w Bobowej, w rodzinie Marii z Dauterów i Emanuela Zarzyckiego, wybitnego lekarza i znanego działacza społecznego. Bobowa jest niewielką miejscowością na południu Polski w powiecie gorlickim, malowniczo położoną nad brzegiem rzeki Białej. Cała rodzina przeniosła się wkrótce potem do nieodległej Krynicy, gdzie doktor Zarzycki leczył i prowadził pensjonat dla kuracjuszy, przez wiele lat pełniąc funkcję prezesa Stowarzyszenia Lekarzy.

W 1937 roku Zofia Zarzycka ukończyła gimnazjum humanistyczne w podkrajowskiej Rabce i podjęła studia w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Rok później wyszła za mąż za Andrzeja Skarbińskiego. Wojna przerwała wszystko – studia, życie rodzinne, pracę. Zofia Skarbińska spędziła pięć lat w Krynicy, udzielając lekcji języka angielskiego. Andrzej Skarbiński zginął podczas wojny.

Po wojnie podjęła studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Filologię angielską studiowała w latach 1945–1948 i tytuł magistra filozofii uzyskała 20 grudnia 1948 roku na podstawie rozprawy *The study of Steinbeck's People*. Dyplom podpisał Kazimierz Wyka, ówczesny prodziekan Wydziału. Absolwentka filologii angielskiej wyszła za mąż za Grzegorza Sinko i oboje przenieśli się do Wrocławia.

W lutym 1949 roku podjęła pracę w Bibliotece Uniwersytetu Wrocławskiego, a od następnego roku – w Bibliotece wrocławskiej Akademii Medycznej. W czerwcu 1951 roku na własną prośbę została zwolniona z obowiązków, by zająć się finalizowaniem doktoratu. Rozprawę *Decomposition of Realism In the Novels of Laurence Sterne* napisała pod kierunkiem prof. Stanisława Helsztyńskiego, a obrona miała miejsce 21 czerwca 1952 roku (z danych Uniwersytetu Wrocławskiego wynika, iż był to dopiero czwarty doktorat z filologii angielskiej na tym wydziale, przed nią bronił swojej tezy doktorskiej m.in. Jej mąż). Pracę mgr Sinko recenzowali i egzaminowali doktorantkę Jan Kott i Władysław Florian. Wysoka Komisja wnioskuje o nadanie tytułu doktora filozofii w zakresie filologii angielskiej. Streszczenie doktoratu opublikowano w „Sprawozdaniach Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego” za rok 1951 (druk 1955).

Od tego czasu dr Zofia Sinko podjęła badania komparatystyczne, współpracując z Instytutem Badań Literackich PAN i wykonując prace badawcze i przekładowe. W 1956 roku wydała studium „*Monitor*” wobec angielskiego „*Spectatora*” – wnikliwe porównanie obu pism, wskazujące na rzeczywiste zależności, ale i odmienność polskiego „*Monitora*”. Rok później opublikowała obszerny wybór artykułów i fragmentów „*Spectatora*”, które sama przełożyła i starannie opracowała.

W 1957 roku otrzymała roczne stypendium Ministra Szkolnictwa Wyższego umożliwiające przeprowadzenie kwerendy w Anglii i wyjechała do Londynu, aby zebrać materiały do kolejnej książki. *Powieść angielska osiemnastego wieku a powieść polska lat 1764–1830* – wymierny efekt tej pracy – ukazała się w 1961 roku.

Zofia Sinko była znakomitym tłumaczem, historykiem i komentatorem dawnej literatury angielskiej – zwłaszcza XVII i XVIII wieku. Przekładała angielską powieść grozy. Napisała posłowania do polskich tłumaczeń *Dziennika roku zarazy* Daniela Defoe (1959), *Italczyka, albo konfesjonalu czarnych pokutników* Ann Radcliffe (1977). W renomowanej serii „Biblioteka Narodowa” przełożyła i opracowała powieść *Mnich* M. G. Lewisa (1964), o której po latach w jednej z dedykacji, towarzyszącej kolejnej (tym razem popularnej) edycji, pisała z właściwą sobie lekką ironią: „Lektura odpoczynkowa, ale nie bez wartości”. Opracowała w tej samej serii *Podróż sentymentalną przez Francję i Włochy* L. Sterne’a (1973), *Dzieje przygód Józefa Andrewsa i jego przyjaciela pana Abrahama Adamsa* H. Fieldinga (1987).

W każdym z historycznoliterackich szkiców towarzyszących edycji kolejnej danej powieści potrafiła znakomicie przedstawić narrację na szerokim tle ówczesnej literatury angielskiej, dokonać zwięzłej analizy przedstawianego tekstu, ukazać, na czym polegała jego ówczesna wyjątkowość, dowieść, jak to się stało, że mimo upływu dwóch wieków, zmian literackich konwencji i czytelniczych gustów, powieści te nie straciły nic ze swej atrakcyjności. Pisała jasnym, spokojnym językiem, pełnym elegancji i dobrego smaku, poza którym widać było niezwykłą erudycję i znajomość przedmiotu – obojętne, czy miała do dyspozycji kilka stronc posłowania, czy obszerny, monograficzny wstęp „Biblioteki Narodowej”. Jak mało kto potrafiła połączyć wiedzę o literaturze ówczesnego Zachodu Europy z odwołaniami do polskiej rzeczywistości literackiej XVIII wieku, wskazując analogie z dziełami powstającymi wówczas nad Wisłą, prekursorstwo lub kontynuacje i naśladownictwa.

Od 1 marca 1962 roku podjęła stałą, etatową pracę w Instytucie Badań Literackich PAN. W 1967 – uzyskała stopień doktora habilitowanego na podstawie dotychczasowego dorobku i rozprawy *Powieść zachodnioeuropejska w kulturze literackiej polskiego Oświecenia* (1968). Systematycznie publikowała kolejne książki o charakterze monograficznym – rzetelne, wyczerpujące, świetnie napisane, doskonale wykorzystujące zebrany z pieczołowitością materiał źródłowy: *Oświeceni wśród Pól Elizejskich. Rozmowy zmarłych. Recepcja – twórczość oryginalna* (1976), *Powiatka w oświeceniu stanisławowskim* (1982); *Proza fabularna w czasopiśmie polskich 1801–1830* (1988); *Twórczość Johna Milтона w oświeceniu polskim* (1992). Równolegle powstawały liczne artykuły, które ogłaszała w języku polskim (głównie w „Pamiętniku Literackim”), angielskim, francuskim, a także niemieckim.

W pracach nad fundamentalnym *Słownikiem literatury polskiego Oświecenia* (pod red. T. Kostkiewiczowej, 1977, wyd. 2: 1991) objęła tematy związane z polską recepcją najistotniejszych zjawisk literatury angielskiej i zachodnioeuropejskiej, a także z tymi gatunkami literackimi, dla których owa recepcja była najważniejsza. Powstały więc hasła Jej autorstwa: *Kontakty literackie z zagranicą, Gotycyzm, Osjanizm, Russoizm* (z T. Kostkiewiczową), *Youngizm, Powiatka* (z I. Kitowiczową), *Powieść, Romans, Rozmowy*. Współredagowała tom szkiców – efekt międzynarodowej konferencji w Budapeszcie: *Les Lumières en Pologne et en Hongrie* (współred. Lajos Hopp, Ferenc Biro, 1988). Do tomu *Europejskie źródła myśli estetyczno-literackiej polskiego Oświecenia. Antologia wypowiedzi francuskich, niemieckojęzycznych i angielskich 1674–1810* (pod red. Z. Golińskiego i T. Kostkiewiczowej, 1997) przełożyła większość zamieszczonych tam prac angielskich: A. Pope’a, J. Addisona, A. Gerarda, S. Johnsona, H. Blaire’a, R. Lowtha.

Od 1983 roku była członkiem zarządu Komisji komparatystycznej przy Towarzystwie Literackim im. A. Mickiewicza i członkiem-korespondentem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. W 1987 roku otrzymała dawno zasłużony tytuł profesora nadzwyczajnego.

W Instytucie Badań Literackich pozostała aż do przejścia na emeryturę w dniu 31 lipca 1989 roku. W archiwum Instytutu zachowały się podania o zgodę na rezygnację z urlopu – chciała dokończyć książkę *Milton w oświeceniu polskim* wynikającą z jej wcześniejszych zobowiązań naukowych oraz artykuł *Obrona rewolucji francuskiej w „Pamiętniku Polityczno-Historycznym” Piotra Świątkowskiego*. Obie prace ukazały się wkrótce drukiem.

Miała swój udział w założeniu Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym, od 2000 roku była członkiem jego Zarządu, a następnie – Członkiem Honorowym. Była jednym z najwybitniejszych komparatystów i badaczy literatury angielskiej i polskiej osiemnastego wieku. Zawsze ujmująca i życzliwa w codziennych kontaktach, opiekuńcza wobec młodszych współpracowników, bardzo serdeczna.

Ostatnie lata życia spędziła najpierw w swoim mieszkaniu w Warszawie, a później, po śmierci męża, w Bytomiu, powoli przyzwyczajając się do nowego otoczenia. I lata te były dla niej bardzo trudne. Przyjaciele odwiedzali Panią Profesor, próbując pomóc w nieoczekiwanych kłopotach i nowych doświadczeniach. Zmarła 26 lutego 2006 roku w Bytomiu.

Profesor Zofię Sinko pochowaliśmy w rodzinnym grobowcu Zarzyckich w beskidzkiej Krynicy, na starym cmentarzu wysoko ponad zabudowaniami miasta – obok Jej Rodziców. Pewnie trochę dalej niż tysiąc metrów od domu i pensjonatu, w którym spędziła niemalą część swojego dzieciństwa i zapewne lata wojny. Nad kamiennymi płytami stłoczonymi na niewielkiej przestrzeni cmentarza widać Górę Parkową i w długiej perspektywie kotlinę prowadzącą wśród stoków na południowy-wschód, w kierunku Tylicza. Pani Zofia musiała wielokrotnie spoglądać w tę stronę, stojąc przy grobach swoich najbliższych. W dniu pożegnania było chłodno, powietrze lekko zamglone – a nas było zaledwie siedmioro. Jeśli będziecie kiedyś w Krynicy – zajdźcie na cmentarz. Pani Profesor Zofia Sinko była bardzo towarzyską osobą.